

← [Forrige artikel](#)

Magt og autoritet i Grønland

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 210

Del artikel: [f](#) [t](#) [in](#)

Magt og autoritet i Grønland

Redigeret af Ole Høiris, Ole Marquardt og Claus Andersen

Syddanske Universitetsforlag 2023. 599 sider, 398 kr.

Af Claus Møller Jørgensen. Lektor. Historie og Klassiske Studier, Aarhus Universitet

Magt og autoritet skal forstås bredt og behandles bredt i denne omfattende antologi. Den består af to halvdele. Den første er historisk i anlæg, mens den anden består af artikler, som belyser aktuelle problemstillinger i det grønlandske selvstyre og samfund.

Bogens første del hedder "Magtens historie". Den indledes af en artikel af Ole Høiris, hvor han gennem danske beretninger søger at blotlægge magt og autoritet i de før-koloniale grønlandske inuit-samfund. Grundlæggende var det svært med en baggrund i Danmark at forstå et samfund, der fungerede uden en overordnet styrende magt uden det førte til anarki. Relationerne mellem kønnene var dels genkendelige i form af patriarkalisme, dels fremmedartede ved at ægteskabslignende relationer hang sammen med fælles børn og derfor kunne variere over tid. De tolkninger som de danske iagttagere gjorde af inuit og deres levevis var selvfølgelig præget af deres baggrund, men skimtes kan en levevis og eksistensvilkår, der ikke var det paradis, som Høiris finder at mange i Grønland ser det som i dag.

Magtrationalet i den første periode af den danske kolonisering af Grønland efter 1721, byggede på en forestilling om danske bosættelser, som skulle kunne bringes til at være selvsupplerende, så en dansk befolkning kunne udvikles, mens inuit skulle beherskes med tvang og være passive modtager af det kristne budskab. Det kom ikke til at fungere, fordi det skabte uro, og fordi der ikke var danske kvinder nok. Derfor blev rationalet i løbet af 1740'erne erstattet af et nyt, hvor inuit blev set som aktive partnere, der skulle bringes til selv at ønske at indgå i alliancer med danskerne ved hjælp af adgangen til europæiske forbrugsgoder og dansk-grønlandske ægteskaber. Det fremgår af Simon Mølholm Olesens bidrag.

Olesens bidrag behandler perioden frem til 1751, mens den efterfølgende periode og den lange periode under Den Kongelige Grønlandsk Handel og forstanderskaberne, som blev oprettet i slutningen af 1850'erne med inddragelse af grønlandere i lokaladministrationen, ikke behandles. Tråden tages først op igen i 1911, hvor forstanderskaberne blev nedlagt og erstattet af kommunalråd, der valgte to grønlandske landsråd, som behandles af Jens Lei Wendel-Hansen.

Landsrådene var kun rådgivende, og ses af Wendel-Hansen som led i et politisk opdragelsesprojekt. Grønlænderne blev ikke set som modne til at vælge sin egen regering som kunne tage beslutningerne selv i modsætning til situationen i Danmark. Ikke desto mindre udviklede landsrådene sig ifølge Wendel-Hansen frem mod Anden Verdenskrig til at være en instans, som spillede den naturlige rolle som repræsentant for grønlandske interesser i beslutningsprocesser som vedrørte grønlandske forhold. De blev også et omdrejningspunkt for en politiseringsproces i løbet af 1930'erne, og, vises det, landsrådene var præget af det danske som norm og ønsket om, at Grønland skulle bevæge sig i retning af denne norm.

Jens Heinrich behandler det dansk-grønlandske samarbejde fra 1946 til 1979, hvor der netop var tale om et samarbejde, der gradvis skulle overføre beslutningskompetencer til Grønland. Der var et fælles ønske og en fælles forståelse af, at dette skulle ske gradvist og kontrolleret, hvilket medførte at der ikke var de store konfrontationer, selvom det forbliver et åbent spørgsmål, om de grønlandske politikere ville være kommet igennem med ønsker, som stred direkte mod danske. Denne historiske del sluttet af med en artikel af Søren Rud, som har undersøgt videnskabelige ekspeditioner og den ekspertmagt der var forbundet hermed – viden er magt – under afkoloniseringen. En juridisk og en lægefaglig ekspedition, der begge tog rundt i Grønland for at indsamle viden, kom med reformforslag til forbedringer, som skulle tage de særlige grønlandske forhold i betragtning. Dermed reproducerede man i vidt omfang kolonitidens hierarkisering og primitivisering af inuit og deres social liv som grundlæggende anderledes en europæernes.

Anden del af bogens historiske del hedder "Tilbageblik på magten", og indeholder tre erindringsbaserede fremstillinger af samarbejdet mellem DR og KNR om opbygningen af en grønlandsk tv-station, om kulturmøder i Sydgrønland og arbejde i Grønland som en vej den danske middelstand i Danmark. Mens denne del handler om "mands minde", består bogens anden halvdel som nævnt af undersøgelser af helt aktuelt tilsnit. De spænder vidt. Marc Jacobsen viser, hvorledes hjemmestyret systematisk søger at udvide sit udenrigspolitiske råderum i Arktis, hvor det i kraft af sin position som Danmarks adgangsbillet til overhovedet at deltage i Arktis-politikken, står i en styrkeposition til at få mere selvstændig indflydelse. Susanne Vanek og Jette Rygaard undersøger, hvorledes efterspillet til tsunamien i bygderne Illorsuit og Nuugaatsiaq i 2017 gav anledning til lokalbefolkningens mistillid til myndighederne, som de mistænkte for at ville bruge flodbølgen som en anledning til at nedlægge de to bygder. Politikerne havde i forskellige rapporter angivet, at bygder under 100 personer ikke var rentable, og uklare signaler blev af lokale tolket i det lys, hvilket har givet anledning til frustrationer og mistillid.

Krisehåndteringen i forbindelse med Covid-pandemien i et samspil mellem hjemmestyre, medier og myndigheder i Danmark undersøges i en artikel. En anden tager fat på anorakken som nationalsymbol. Anorakken som symbol på grønlandskhed fik en meget konkret betydning, da landsstyreformanden Kim Kielsen blev tilråbt af demonstranter om at tage sin af, idet han i deres øjne ikke var rigtig grønlander, fordi han havde indgået en politisk aftale med Danmark, de var uenige i. I begge artikler spiller Facebook en fremtrædende rolle, som et socialt medie der er vidt udbredt i Grønland, der har flere brugere i forhold til indbyggertallet end noget andet land.

Den ulige fordeling af børns rettigheder i forskellige kommuner, byer og bygder i Grønland undersøges af Peter Berliner og Aviâja Egede Lynge. Uligheden sættes i forbindelse med en lang række faktorer som arbejdsløshed, især ungdomsarbejdsløshed, indkomst og relativ fattigdom og økonomisk afhængighed, som virker i sammenhæng og skaber strukturer, som underbygger ulighed. Samtidig peges der på, at stærke lokal uformelle hierarkiernes magt og autoritet også spiller en stor rolle i den måde børns rettigheder eller mangel på samme håndteres. Det lægger op til et brud med individualiserede metoder til symptombehandling, og det første skridt siges at være beskrivelsen og tydeliggørelsen af de sociale og stedlige sammenhænge, som betinger uligheden. Træghed i strukturer som modarbejder udvikling og nybrud ses også i den grønlandske folkeskole, som undersøges af Anders Øgaard. IKT er trods talrige enkeltprojekter kun sporadisk blevet indført, ligesom en generel skolereform, som skulle nytænke skolen i et ikke-dansk og ikke-skandinavisk perspektiv, alligevel reproducerer den 'gamle' skoletænkning.

Som det allerede ses, kommer de aktuelle artikler vidt omkring i forskellige aspekter af det grønlandske samfund, som det ser ud i dag. Generelt er der mere fokus på det, der ikke fungerer

end det, der gør. Artikler om vold mod kvinder og børn og en problematisk alkoholkultur understøtter denne pointe. Sådan er det måske, når forskning knyttes til undersøgelse og løsning af konkrete samfundsproblemer. Men der synes at mangle noget i det billede, der tegnes af det grønlandske samfund, som det ser ud i dag. Bogens aktuelle del kaster også et noget tvetydigt skær over de den historiske, hvis relevans for at forstå de nutidige problemstillinger ikke er særlig indlysende. Det er måske også for meget forlangt. Men bogen fremstår som delt i to, som ikke nødvendigvis henvender sig til det samme publikum. Hvad der kendetegner bidragene som helhed, er dog, at de alle hviler på forskning og er velskrevne, selvom enkelte er ganske teoritunge, hvilket afspejler sig i sproget, som i øvrigt er dansk hele vejen igennem.

[Historie-online.dk, den 30. maj 2023]

← Forrige artikel

SE RELATEREDE ARTIKLER

I ORKANENS ØJE

SELVESTE GYLDENDAL (2)

BIOLOGISMER

JULI

QUINTILIS – den oprindelige betegnelse for juli måned

Ragnarock på Roskilde Festival

Lige om lidt er der endnu engang Roskilde Festival, og endnu engang er RAGNAROCK med – i videnskabens navn.

Sommeraktiviteter på Moesgaard

Grauballemanden, gådejagt, nyt kæmpelaboratorie for børn og vikingedage - der er nok at komme efter sommeren 2023 på Moesgaard